

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/L
Tel. 33-46 — Postni predaj (Casella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Leto VIII. — Štev. 21 (166)

UDINE, 16. - 31. DECEMBRA 1957

Izhaja vsakih 15 dní

Novoletni obračun (bilancio consuntivo)

Ko sestavljamo obračun za prejelo leto 1957, nismo prav nič presenečeni. Kot vsako leto, smo tudi letos seštevali in seštevali aktivne in pasivne pozicije Beneške Slovenije in seveda se je tudi letos pokazal velik deficit.

Kako ne bi bil deficit, če pa so aktivne pozicije našega bilanca tako suhe in revne, da potisnejo pasivne postavke skledico na vagi globoko navzdol, medtem ko binglja skledica aktivov visoko v zraku obljub.

V letu 1957 smo dobili razne ente, konzorcije in komprenzorje tako n. pr. Ente Friulano di economia montana, Istituto di credito per medie e piccole industrie. Skoraj prav nič se ne pozna v žepu Beneške Slovenije, da bi ti dve ustavnovi prinesli kaj koristi našim ljudem. Da niso agrarni strokovnjaki od provincialnega kmetijskega inšpekatorata poskrbeli za modernizacijo mlekar v Podbonescu, Tarbiju, Roncu, Cepetecah in Sovodnjem, bi prav lahko izbrisali iz bilanca i Ente za hribovsko ekonomijo i Istituto di credito.

Okuole štalce
snijeh leži
skuozi šprance vjetrič brenči.
(Stara božična pesem)

Okoli 1.300 let praznujemo beneški Slovenci božične praznike pod to horo Čaninovo, pod Muzci, pod Ivancem, pod Matajurjem in Kolvratom.

Nekaj sto let smo praznovali ob najkrajšem dnevu leta stare poganske slovanske praznike, nato pa nad tisoč let krščanski Božič.

Nad tisoč let praznujemo Božič in se ga veselimo in pri tem ne mislimo, da skozi šprance naših starih his vjetrič brenči.

Vsako leto nas je manj zbranih okoli domaćih jaselic, ker so se naši puobi in čeče naveličali, da bi jim nimar brenčal vjetrič okuoli ušes in odhajajo v tuja mesta, kjer brenčijo le motoskuterji, koriere in tramvaji.

Se zmeraj nas je pa za Božič dosti več zbranih doma kot pa preko celega leta. Vsaj nekateri se zaenkrat se vračajo domov. Prinasajo darila kot nekakšni moderni Sv. Trome kralji malim otrokom, ki še ne vedo, da je našega Božiča vsako leto manj in da tudi ta nas Božič spreminja.

Kako bi se ne spreminal naš Božič, ko pa veliki duhovni in pismarji v Vidmu ne marajo našega Božiča, ne marajo naših božičnih pesmi, ne marajo nobenih naših tisočletnih in domaćih slovenskih običajev.

Mi bomo pa naš Božič letos in še naprej slavili po naše z ljubeznijo do vseh prebivalcev v Furlaniji: do Furlanov, Italijanov in Nemcov. Ko bomo peli naše stare slovenske božične pesmi, bomo že zeli, da zmaga pravi božični duh pravljnosti do vseh preganjanih.

Beneški Slovenci smo tisti potrpežljivi osel v betlehemske štalci, ki ne dobiva nobenih darih enakopravnosti od sv. treh kraljev italijanske države.

Pri nas še zmeraj strasijo Herodi italijanskih šolskih oblasti, ki s silo udružijo na ustih naših otrok sladke besede naših slovenskih mater.

Videmski veliki duhovni so se izneverili učilni Deteta iz betlehemske štalce, ki je učil: »Pojdite in učite vse narode!« Nekrščanski veter brenči skozi krivične špranje naših božičnih jaselic. Toda četudi nas zebe ta brezrčna sapa krivic in zapostavljanja, ne bodo zamrznila na naših ustih besede:

Mir ljudem na zemlji!

Pravda v Vidmu

V petek 13. decembra se je ponovno vršila na videmski sodnji obravnava, ki v neki meri zadeva tudi našo narodno manjšino v Beneški Sloveniji.

Mi ne moremo dvomiti o nepristanosti italijanske justice. Nekatere priče, obtoženci in njih zagovorniki pa so dajali pred sodiščem takšne odgovore, pokazali so tolikšno mržnjo do vsega kar je dovensko, da smo dolžni v vesti razgali rjih strupenost in naše ljudstvo pred njo tudi obraniti.

Toda pojdimo po vrsti.

Robato in bolno časnikarstvo

Arturo Manzano, urednik lista »Messaggero Veneto« je napisal v časnik »Friuli liberale« dne 26. 10. 1955 hud napad na

štreljenarskega župnika g. Angela Kračino: Očital mu je ničmanj kot da je voditelj skupine jugoslovenskih aktivistov, ki hočejo priključiti Beneško Slovenijo k Jugoslaviji.

Naravno, da je župnik zaradi hude javne obtožbe veleizdaje naperil tožbo proti Manzanu, proti uredniku »Friuli liberale« Giorgiu Proviniju in proti uredniku »Arena di Pola«, ki je omenjene obtožbe pogrel v svojem lističu. K razpravi 21. 12. 1955 se obtoženci niso prikazali. Ker oblatenemu slovenskemu duhovniku ni treba dati hitro zadoščenja, je bila razprava prenešena na drugo poletje. Ta tudi takrat je menda napadla driska oba urednika in sodnik je preložil razpravo na 23.

(Nadaljevanje na 2. strani)

v teh svetlih prostorih ne sme odnevati naša slovenska materina beseda. Zakaj se sme slišati beseda italijanskih mater in ne tudi beseda naših slovenskih staršev? Ali ne bi italijanske matere dale takšne šole med deficitno rogotijo, če bi jim prepovedali italijansko besedo?

Mnogo več zdravja so nam prinesli novi vodovodi in popravila starih, po katerih teče čista voda v naše vasi. Toda prav pa moramo dati našim kamunom, ki so se uprli ustanovitvi konzorcija za vodovode. Kje pa naj vzame kamun denar za vodovode, če pa vsa ekonomija propada?

Nič se nismo čudili ženam iz Brezja, ki so protestirale proti tassam od mutue za kmečko bojniško zavarovanje. Mutua je dobra stvar, toda od kod naj vzamejo naše matere denar za kontribute. Vse te mutue in akvečoti so od koristi, toda ubogi hribovski kmet ne more plačati vseh teh državnih, provincialnih in komunih tas, tako da mu ne ostane nič več za razne socialne kontribute.

Mali aktivi na vagi našega bilanca so profesionalna šola v Ravenci in preveč redki korsi za kmete v Nadiški dolini.

Se manj se je pozna na vagi bilanca tistih 460 paketov, ki jih je razdelil videmski Centro feminiile v preteklem januarju po naših vaseh.

Zelo veliko pa je zaledlo 8 milijonov dolarjev, ki so jih poslali emigranti iz Videmske province svojim družinam. Ce se živimo v Beneški Sloveniji, se moramo zahvaliti rimesam, ki so jih poštarji raznašali po naših hišah. Roko na srce: vse pošteni ljudje v naši deželi so vedeli, kako bi žalostno izgledal naš bilanč, če ne bi bilo žuljavih rok naših delavcev v tujini.

Kako bi živel preko leta po strašnem mrazu in slani v prvih dnevih meseca maja, ki je pobral vse sadje in zmanjšal vse kmečke pridelke na polovico, če ne bi bilo emigrantskih rimes?

V preteklem letu smo imeli ne samo takšne pasivne pozicije, ki se dajo prijeti z roko in občutiti v želodcu, temveč tudi duhovne, spiritualne pasive zaradi katerih še bolj trpimo kot pa zaradi falimenta naše ekonomije.

Videmska provinca se je tudi v preteklem letu izkazala kot najbolj reakcionalna, krivična in diskriminatorska nasproti narodnim manjšinam, posebno pa nasproti nam beneškim Slovenscem. Vse italijanske province in vse države v zahodni Evropi, kjer žive narodne manjšine so postopale bolje z njimi kot pa naši glavarji v Vidmu z nami. Ničesar niso hoteli slišati o jasnih določilih naše italijanske Ustave, ki v svojem čl. 6 določa,

da morajo biti narodne manjšine zaščitene v svojih pravicah. Najbrže so misili v Vidmu, da naših narodnih pravic ni treba zaščititi, ker jih ni.

Naše ljudstvo je vse več pričakovalo od novega voditelja nadškofije kurije v Vidmu gospoda Zaffonata, kot je on pokazal v preteklem letu. On je sicer nekoliko razgnal organizatorje »Comitata«, ki so s svojim pregrešnim nacionalizmom podkopavali temelje moralnega življenja v Beneški Sloveniji, je pa pustil nedotaknjene vse arbitrije laških duhovnikov, ki niso več pastirji svojih čred, ampak glasniki mržnje in sovraščva, pregnalci materinega jezika svojih vernikov.

Od zaslepiljenih videmskih, ne samo nacionalističnih, temveč tudi odgovornih vladnih krogov in žurnalov je naše ljudstvo že navajeno, da mu trdijo v obraz, da beneški Slovensci ni, da v Videmski provinci sploh ni narodnih manjšin. Navajali so svoj nacionalistični organeto celo leto. Naši ljudje so se smejali, ker so vedeli, da ni več daleč čas, ko bodo morali svojo pesem zamenjati.

Bilo je torej leto 1957 bolj slabo kot dobro, tako kot vsa prejšnja leta, toda začelo se je vendarle nekaj svetliti na horizontu in meote videmskoga nacionalizma se bodo morale prav gotovo v kratkem razkaziti.

Vesel Božič in srečno novo leto

želi uredništvo in uprava »MATAJURJA« vsem svojim naročnikom, bralcem in prijateljem

U štalici na slamici...

1.

Tiho, tiho!
v štalici, na slamici
Detece leži.
Tiho, tiho!
v štalici, na slamici
Detece spi.

Kdo ste zemljani vi, od kod
prihajate, kje vaš je rod,
ki našemu podoben je
po lepi rasti,
v lice, po jeziku,
v poštenosti in časti,
ki se modrost v očeh vam svita
in poje v žilah kri vam plemenita?
Kdo ste, zemljani vi, od kod
prihajate, kje vaš je rod?

2.

Od Save smo in Drave,
od Mure, Soče, Zile,
božične zarje
so nas prebudi'e,
peljale k Teru in Nadiži
pogledat, če pri vas
še pojete ro stari viž?
Slovenci smo, pri jaslicah
veseli, vsi svečani,
ko znami zbrani ste še vi,
slovenski Benečani.

Tiho, tiho!
v štalici, na slamici
Detece leži.
Tiho, tiho!
Detece spi.

Novoletni proračun (bilancio preventivo)

Ker se v naši provinci iz leta v leto nič ne spremeni, ker je imobilizirano vse naše javno gospodarstvo in politično življenje, nam ni težko sestavljati naš preventivo, kakršen bo v resnicu v letu 1958.

Lahko kar naštejemo po izkušnji vse povojnih let vse pozicije preventiva in se ne bomo dosti zmotili ne v slabem in ne v dobrem.

Januarja bomo dobili kot po navadi v nekaterih vaseh dirlne pakete milostljivih gospa iz Vidma. Žalostno spričevalo za vsako deželo in seveda tudi za našo Beneško Slovenijo, da je v takšnem mizerinem položaju, da mora s hvaležnim smisem sprejemati vbogajme.

Zgodaj spomladi bodo spet odhajali tisice naših moških in žena na delo v tujino. V preteklem letu so oblasti izdale takšne slabe ekonomske ukrepe, da bo v letu 1958 odšlo najmanj tisoč ljudi več od doma kot v preteklih letih. Povečalo se bo tudi število tistih, ki bodo za nimer zapustili Beneško Slovenijo. Sezonskih in stalnih emigrantov bo prav gotovo več.

Ko bodo odšli glavni aktivni in delovni ljudje, v najlepših letih življenja, bomo imeli spomladi politične volitve. Volili bodo pri nas torej večinoma le stari ljudje; tisti, ki ustvarjajo kruh za nas, bodo v minierah in v službah po mestih. Poleg starih naših ljudi bo volil v naših krajih ves upravni aparat, bodo volili tisti, ki so ovisni, ki nikamor ne morejo in ki jedo grenki kruh kantierjev in pa raznih providenc. Glavna volivna masa bo iz pasivnih parazitnih krogov prebivalstva. Ni treba potemtakem, da se sprašujemo, ali bodo rezultati volitev res izraz ljudstva.

Provincialni svet se bo sestajal preko

leta in gospod Candolini bo poskrbel, da se izglasuje ena izmed neštetih že toliko krat izglasovanih resolucij o težkem stanju v hribovskih krajih Videmske province. Govorili bodo o koristi zakona o hribovski ekonomiji, o bonifikaciji zemljišč, o pogozdovanju, o komprenzorjih itd. itd. Nekdo izmed pokrajinskih svetovalcev bo spustil dolg govor, da nas beneški Slovenec ni. Našel se bo še drugi pokrajinski svetovalec, ki bo nataknil patriocična očala in bo videl po vseh naših vaseh državi nevarne spekulacije in intrige ob meji.

Videmski nadškof Zaffonato bo postavil spet v slovenskih duhovnjah nekaj takšnih laških duhovnikov, ki ne bodo znali niti besedice slovenski, ter bo kar naprej dopuščal, da se tistih štirideset laških duhovnikov v naših krajih ne bo naučilo niti besedice slovenski, da bodo pridigli samo po italijanski, spovedovali samo po italijanski, in bo njegova vest visokega pastirja sicer mirna, toda ne čista pred božjo sobo.

Prišlo bo poletje, in če se bomo umaknili spomladanski slani in mrazu, nas bo prav gotovo nekje zadeba kakšna huda ura, kakšna toča.

Nekateri naši pridni živinorejci bodo dobili nagrade za nove štale in lepo živino.

Novoizvoljeni poslanci bodo začeli spet razpravljati o ustanovitvi dežele Furlanija-Julijška krajina. Demokrščanski poslanci, tudi tisti, izvoljeni z glasovi beneških Slovenscev, se bodo skrbno varovali da ne bi prišel v statut nove dežele kakšen člen o pravicah naš beneških Slovenscev. Zelo smo skeptični, da bi bila že v letu 1958 spečena pogacha nove dežele.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Emigriranje iz Karnije, Kanalske doline in Doline Bele

Gospodarska usoda Beneške Slovenije

Pisali smo že v našem listu, da ni nobene prave koristi od sestankov naših županov pod komando senatorja Pelizza ali pa še hujšo komando polkovnika in pokrajinskega svetnika Oliviera.

Cisto drugačne efekte pa imajo sestanki županov in drugih ljudi, združenih v »Comunità carnica«. Člani »Comunità carnica« se ne boje protestirati in povedati vso resnico o strašno težki situaciji v Karniji. Naše župane pa vodijo na vajetih njihovi občinski sekretarji in zato samo kimajo k vsem predlogom.

Zaradi tega javnost ne ve, da je tudi situacija Beneške Slovenije tragična, da zato nimajo n. pr. še nobenih statističnih podatkov v javnosti o emigriraju iz Beneške Slovenije, nobenega javnega uradnega poročila o tem, kako so naše vasi od leta do leta bolj prazne.

Zadnje čase je sekretariat »Comunità carnica« spet objavil podatke o stanju emigracije, in sicer na dan 15. maja 1957.

Kanalska dolina je imela od celokupnega prebivalstva 8.113 ljudi samo 14 žensk in 11 moških sezonskih emigrantov, t. j. samo 0.33 odstotka. Mnogo večji je odstotek sezonskih delavcev v Dolini Bele (Canal di Ferro), kjer je šlo na sezonsko delo 251 ženk in 1.199 moških, ali 9.8 odstotkov. V coni srednjega Tilmenta je 10.2 odstotka, v coni gornjega Tilmenta 11.7 in v coni But Chiazzò pa celo 17 odstotkov sezonskih emigrantov.

Za stalno je emigriralo od 1.I.1945 do 15.V.1957 iz cone gornjega Tilmenta 353 družin, iz cone srednjega Tilmenta 603 družin, iz cone But Chiazzò 450 družin, iz Doline Bele, kamor prištevajo tudi našo Rezijo, se je stalno izselilo 506 družin, iz Kanalske doline pa 82 družin. Skupno se je za stalno izselilo iz vseh krajev karnijskega področja v povojnih letih 2.489 družin, od teh 960 izven Italije v tujino; skupno je odšlo za zmeraj 8.160 ljudi.

Pravda v Vidmu

(Nadaljevanje s 1. strani)

januarja 1957. Toda, glej, zlomka! Zdaj zboleli pa Provini. Četrti preneseo razpravo na 30. oktobra letošnjega leta. To pot je pa azijska napadla g. Provini. Revez je zopet prosil za odlog. Končno je sodišče le določilo, da se bo vršila razprava 13. decembra 1957.

Dokazi in razgovori

Med vsemi temi odlogi so obtoženi trije časnikarji pridno zbirali dokazni material proti svojemu tožitelju. Vse je pričakovalo, da bodo usodepolni petek dokazali nič manj, kakor da je menda g. Kračina kar s sputnikom hotel odnesti Beneške Slovenije in še vedno bole te stice tri časnikarje.

Toda vse se je razblinilo v velik nič in — kaj hočete drugega pričakovati — razpravo so zopet odložili na dan 16. januarja prihodnje leto.

Pred sodniki sta oba urednika, od aziže pri sebi, izjavila, da sta objavila in plisa napad na g. Kračino. Manzano je na predsednikovo vprašanje odgovoril, da je pri svoji preiskavi v Beneški Sloveniji ugotovil, da obstoji neka slovenska propaganda in da jo en del duhovščine podpira.

Na točnejše vprašanje v čem obstaja župnikovo filoslavistično udejstvovanje, je ozdravljeni Manzano dokazoval tako-le: »Vita Cattolica ni še nikdar pisala o župniku Kračinu, »Matajur« pa ga je hvatal. Torej bi morali po bolni žurnalistovi logiki sklepati, da je Kračina velezajalec.

Še imenitejne je Manzanu ušlo drugo dokazovanje. Dokaz da je Kračina slavofil, titin in ne vemo še kaj, je pa v tem, ker si je izbral odvetnika Panizzo za urednika. Hotel je menda reči, da je urednik levicar, ergo je tudi njegov klient. Manzano seveda ne ve, da je celo ena od sester odvetnikov redovnica v samostanu, da njegovo pisarniško osebje prispada raznim strankam.

Torej taki dokazi, da »Vita Cattolica« nič ne piše o njem in da si je Panizzo izbral za urednika, naj potrdijo, da je župnik Kračina tak zločinec.

Nato je tožitelj Krasčina jasno povedal, da je vse kar so napisali proti njemu gola izmišljotina in da terja pravico. Za svoje delovanje v prid ljudstva je bil celo povaljen od oblasti.

Obtoženi napada

Vsek razsoden človek bi mislil, da se bodo sprito svojih šibkih dokazov vsi trije ozdravljeni časnikarji udali. Ne! Manza-

Spremembe na cerkvenem področju

Kot po vsej Italiji tako se je tudi pri nas v Beneški Sloveniji povečalo število župnij. V zadnjih treh letih je predsednik republike s svojimi odloki dvignil precejšnje število vikarijatov in kaplanij v vrsto (rang) župnij.

Pred stopetdeset leti, okoli leta 1800, smo imeli beneški Slovenci samo 5 župnij, in sicer: v Špetru, Sv. Lenartu, Prapotnem, na Stari goori in v Ravenci. V zahodni Beneški Sloveniji, v Terski dolini, so spadali vikariati in kaplanije pod furlanske župnije v ravnni: pod Prešent, Fojdo, Aheten, Čento in Neme. Tudi v teh narodnostno mešanih župnijah zahodne Beneške Slovenije je moral biti takrat župnik ali Slovenec ali pa je moral na svoje stroške vzdrževati vikarija Slovensca. Na navadne duhovnije je pošiljal župnik kaplane, ki so jih soseske vzdrževali z berarnjami (bero).

Sekretariat karnijske skupnosti se s skrbjo vprašuje, kaj bo s Karnijo, ker emigriranje kar naprej narašča. Kot pokazujejo številke, obstoji nevarnost, da bo Karnija ostala prazna.

Zeleni bi, da bi tudi skupnost županov iz Nadiških dolin tako pogumno pogledala realnosti v oči, kot so to napravili odgovorni ljudje v Karniji.

Če že ne morejo nícesars ukreniti in še si ne upajo predložiti oblastem ukrepov, ki naj bi zaustavili emigriranje, naj bi pa vsaj objavili statistične podatke o stalnem in sezonskem emigriranju.

Koliko družin je za stalno emigriralo iz posameznih občin od 1.I.1945 do 15.V.1957 in sicer koliko moških in koliko žensk?

Koliko sezonskih moških in ženskih delavcev iz posameznih občin, ki odhajajo leto za letom na delo?

Če bo imela skupnost županov iz Nadiških dolin zbrane te podatke, če jih bo nato objavila v listih, bo javnost vedela, kaj bo z našimi kraji. Oblasti pa bodo tudi vedele, da morajo nekaj takoj ukreniti, če hočejo ohraniti državi najbolj zvesto prebivalstvo na njihovih domovih ob meji.

Velika večina duhovščine v Beneški Sloveniji je živila prav do današnjih dni v skrajno revnih razmerah, ker so vsi naši ljudje živeli v največji revščini in so bile zato berarnje, ki so jih dajali svojim duhovnikom, zelo skromne. Samo pet župnikov je imelo male congrue, 48 vikarjev in kapelanov pa ni imelo nobenih stalnih dohodkov in je bilo odvisno le od dobrega srca prebivalstva.

21 novih župnij

Do konca zadnje vojne, do leta 1945 je naraslo število župnij komaj za tri nove. Deka, Viskorša in Brdo.

Zadnji dve leti pa smo dobili tudi v Beneški Sloveniji kar 21 novih župnij.

Predsednik države je ustanoval v naslednjih naših duhovnjih nove župnije:

1. Predsedn. odlok št. 1287 z dne 26.10.1955 župnija Ter, občina Brdo;
2. Predsedn. odlok št. 536 z dne 14.4.1956 župnija Štela, občina Čenta;
3. Predsedn. odlok št. 676 z dne 10.5.1956 župnija Platišče, občina Tipana;
4. Predsedn. odlok št. 678 z dne 10.5.1956 župnija Kravar, občina Sv. Lenart;
5. Predsedn. odlok št. 863 z dne 7.6.1956 župnija Prosnid, občina Tipana;
6. Predsedn. odlok št. 864 z dne 7.6.1956 župnija Briše, občina Podbonesec;
7. Predsedn. odlok št. 875 z dne 7.6.1956 župnija Laze, občina Podbonesec;
8. Predsedn. odlok št. 894 z dne 8.6.1956 župnija Sovodnje, občina Sovodnje;
9. Predsedn. odlok št. 919 z dne 7.6.1956 župnija Kodrmaci, občina Prapotno;
10. Predsedn. odlok št. 941 z dne 4.7.1956 župnija Mrsin, občina Podbonesec;
11. Predsedn. odlok št. 953 z dne 4.7.1956 župnija Ažla, občina Špeter;

12. Predsedn. odlok št. 986 z dne 25.7.1956 župnija Dol. Barnas, občina Špeter;
13. Predsedn. odlok št. 1042 z dne 25.7.1956 župnija Stoblank, občina Dreka;
14. Predsedn. odlok št. 1168 z dne 30.8.1956 župnija Topolovo, občina Grmek;
15. Predsedn. odlok št. 1217 z dne 19.9.1956 župnija Ljese, občina Grmek;
16. Predsedn. odlok št. 1232 z dne 30.8.1956 župnija Kozica, občina Sv. Lenart;
17. Predsedn. odlok št. 1298 z dne 4.10.1956 župnija Ronac, občina Podbonesec;
18. Predsedn. odlok št. 1319 z dne 5.10.1956 župnija Matajur, občina Sovodnje;
19. Predsedn. odlok št. 194 z dne 22.2.1957 župnija Matajur, občina Sovodnje;
20. Predsedn. odlok št. 451 z dne 18.4.1957 župnija Gor. Barnas, občina Špeter;
21. Predsedn. odlok št. 5492 z dne 24.5.1957 župnija Podcerkev, občina Fojda.

hovnij ob reki Idriji. V Nadiških dolinah je posnemala kurija fašistično-nacionalistično nestrnost ter leta 1933 s sodelovanjem policijskih organov izgnala vse rod slovenski jezik iz cerkve. Po zadnjih vojnih obnovili samo v trinajstih duhovnih celotnih Beneške Slovenije slovenski jezik, toda še v teh so ga v nekaterih primerih italijanski duhovniki, ki jih je kurija postavljala v povojnih letih po slovenskih duhovnjih, odpravili, ker nobeden od njih ne zna slovenskega jezika domačega prebivalstva in ker so nestrnji do jezika in dialektu vernikov. Italijanski duhovniki se nočejo učiti jezika domačih vernikov. Imamo primere nekaterih italijanskih duhovnikov, ki so že po 20 in več let med slovenskim prebivalstvom in ki se še doslej niso naučili toliko slovenščine, da bi mogli n. pr. spovedati stare ali pa bolne ljudi. Značilen za to mentalitet italijanskih duhovnikov je primer don Boldarinha v Kozici, ki je, kot to navaja slovenski časopis »Novi list« z dne 8.11.1956, rekel neki starci ženici na njeno prošnjo, naj se nauči toliko slovenščine, da bi mogel spovedati: **Storil bi smrtni greh, če bi se učil slovenskega jezika tu ob meji.** Večina italijanskih duhovnikov sicer ne smatra znanje slovenskega jezika za smrtni greh, toda se vendar ne uči slovenskega jezika, ga v mnogih primerih sovraži, skratka, krši določbe konkordata med Sveti stolico in Italijansko državo, ki predpisuje, da se »dušno pastirstvo opravlja po predpisih cerkve v jeziku vernikov.«

Novoletni proračun (bilancio preventivo)

(Nadaljevanje s 1. strani)

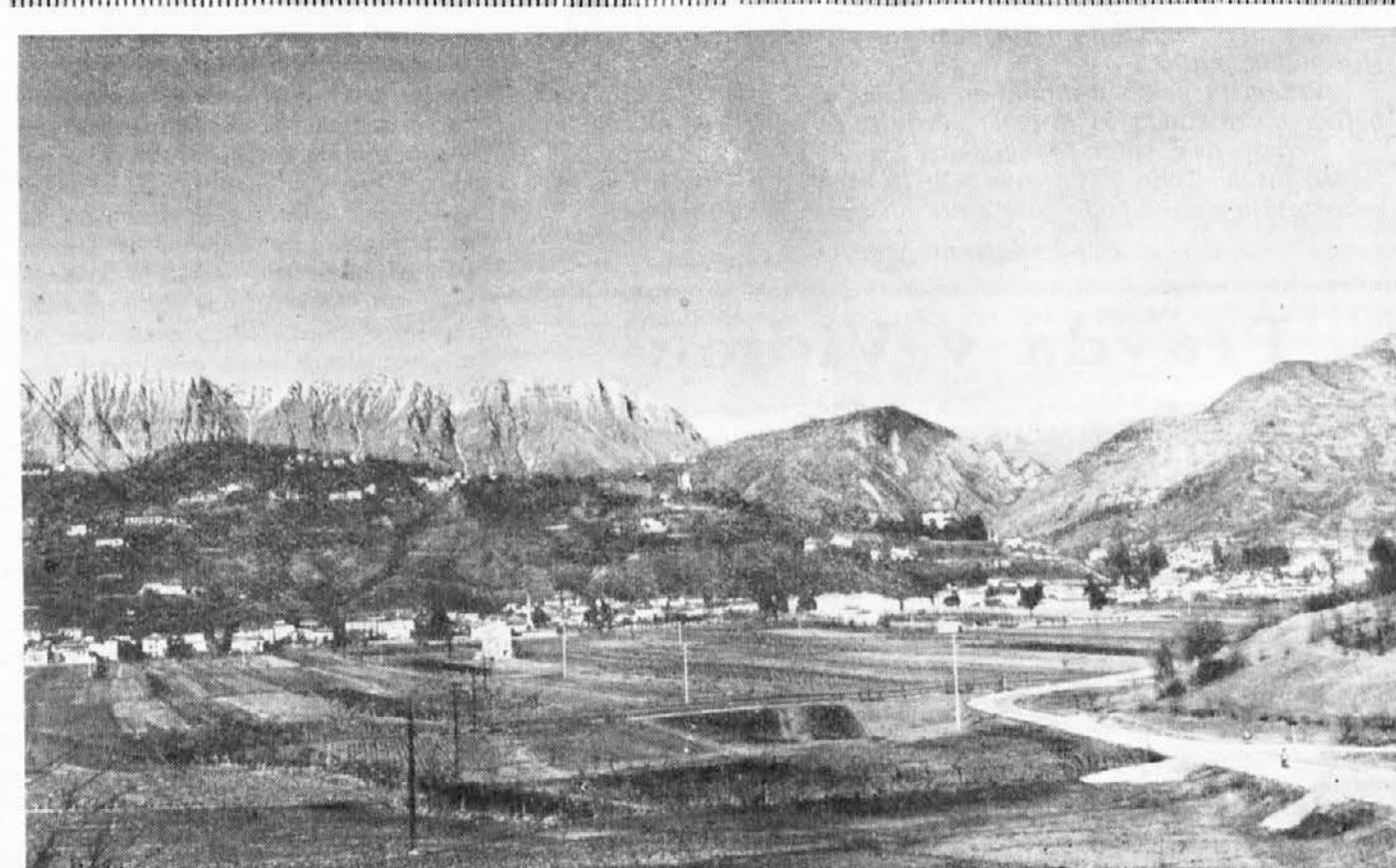
Dobili bomo nekaj novih cest in morebiti še kakšen nov vodovod. Popravljene in modernizirane bodo nove mlekarne, rejev v štalah pa bo zmeraj manj in nove senožeti ne bodo več pokošene. Rak na kostanjih bo pobral in posušil nove stotine kostanjevih dreves.

Država bo dala prispevke za nove Cantere di lavoro, toda kje bodo dobili delavec za 500 lir dnevne plače.

Imeli bomo sestanke naših županov pod vodstvom senatorja Pelizza. Na teh sestankih bodo sklepali samo o birokratsko-administrativnih težavah naših kamunov, o deficitih, o komunalnih delih, živiljenju po slično po svoji poti.

Dobili bomo tudi nove šolske moderne zgradbe, v katerih se bo nemoderno poučevalo v jeziku, ki ni materinski.

Se bolj kot lani se pa bo spremeniла mentaliteta naših ljudi, ki niso več pokorno, konzervativno kmečko prebivalstvo pač pa ljudje, ki so spoznali napredne razmere v svobodnih državah in ki vedo, kaj so ne samo dolžnosti, temveč tudi pravice državljanov italijanske republike. Naš list bo neustrašeno vodil svoje ljudstvo, da postanejo vsi naši ljudje polnopravni državljanji Italije z vsemi pravicami, ki jim gredo kot pripadnikom narodne manjšine in kot posameznikom v okviru Ustave.

TARCENTO — V OZADJU MUŠKO GOROVJE

Meči blato...

Kaj bodo pa te izpovedale? Da Panizzo brani Kračino? Da zmoli župnik kak očenaš tudi v jeziku »manjšine, ki je nis? Da sploh g. župnik greši, ker si išče pravice na pristojnem mestu in si hoče obrisati blato, katero mu mečejo izza plota na glavo?

Da, to je po mnenju tistih treh časnikarjev in njih zagovornikov njegov zlončin. Pustiti bi se moral zasramovati in blatiti brez pritožbe. Na tak način bi po starem reku »Blati in zasramuj, nekaj bo že ostalo«, odvzeli spoštovanje in čast poštitem možem, ki v očeh manjšine, kljub drugačnemu mnenju g. Centazza — obstoji!

Tista žalostna trojica ni metalna blato samo na č. g. Kračino, ampak na vse naše ljudi!

GRMEK

V GRMEKU BI BILO POTREBNO POSTAVITI SE ENEGA POŠTARJA

Osemnajst je vasi in zaselkov, ki spadajo pod grmeški komun. Te vasi so raztresene po hribih in razdalja med njimi je zelo velika, zato je poštarsko poslovanje, klub dobri volji poštarce, Guš Marije iz Zverince, zelo slabo, kajti preveč je vasi, ki jih mora obhoditi in kot je že povedano so preveč oddaljene med seboj. V nekaterih vasi, ki so visoko v hribu, pride pošta z veliko zakasnitvijo. Potrebno bi bilo, da bi kompetentne oblasti postavile še enega pismošo.

IZ ZADNJEGA KOMUNSKEGA KONSEJA

V nedeljo 1. decembra t. l. so konziljerji našega komuna sklenili in odobrili mnogo dobrih stvari. Sprejet je bil proračun (bilanoo) za leto 1958. Na žalost pa moramo povedati, da je naš komun v velikem deficitu. Za kritje proračuna je komun napravil prošnjo na vladu, da bi ta dala kontribut v znesku 3.700.746 lir. Upamo, da bo vlada vzel v poštev to prošnjo in dala potrebnii kontribut, saj spada tudi Grmek, kot vsi komuni nadiških dolin, v pasivno področje.

Naš komun bi ne mogel kriti svojega proračuna z ljudskim denarjem, ker so že tako in takto prijeti kmetje preveč za vrat.

Poleg drugih stvari je biloo sklenjeno, na zadnjem konseju, da se popravi javna tehnica (pesa pubblica) na Lesah. Ta tehnica je komunska last in je že več kot deset let pokvarjena. Stroškov za popravo bopribližno 100.000 lir.

Konsiljerji so sprejeli z velikim veseljem novico, ki jo je dal Šindik, da bodo ustanovili kantjer za pogozditev na hribu Humu. Prav bi bilo, če bi se takšni kantjeri odprli tudi po drugih krajih našega komuna, saj ne manjka primerenega in potrebnega sveta za pogozditev.

BRDO**CJESTA PRJESAKA-ZAVRH. MASO TESNA**

Na velika škoda to e, ke nješo načuli pou metra buj široko novo cesto, ke na veže Prjesako z Zavrhom. Itako, ke ne nareata, korjera na ne bo mogla voziti po njej. Zavrh e ime zarjes bizunjo beti povezan z Brdom s korjero an zatušo veče zlo marjevuvamo, ke moži, ke so to djelo prožetali no nješo se preokupali za harditi to cesto buj širok.

SMARTNA KOSA

Tele mjesac so tu našem komunu umrli težjelé: Zef Tomažin (Ovsič), star 80 ljet, iz Podbrda; Sinicco Regina (Profetova), stara 78 ljet iz Sedlišč. Buoh se usmili čez njih dušico!

DREKA**KDAJ BODO ZAZIDALI TISTE HISE, KI SO BILE PORUSENE IN POZGANE V ZADNJI SVETOVNI VOJNI?**

Kot je znano, so dreške vasi utrpele veliko škodo v zadnji svetovni vojni. Prapotnica je bila 1944. leta od Nemcov do tal pozgana. Istege leta je bila porušena od močne nemške mine hiša Krajnika Jožeta iz Kraja. Krajnik Jožef, Foš po domače, čaka kakor se drugi štiri kmetje iz Prapotnice že dvanaest let, da bi mu oblasti zazidale hišo.

Kmetje na Prapotnici, ki so imeli leta 1944. pozgane hiše in ki niso še zazidane, so naslednji: Prapotnik Stefan (Moholj), Trušnjak Ivan (Trušnjanu), Prapotnik Ivan (Pivar) in Prapotnik Ivan (Puh).

Cas bi bil, da bi se dreške občinske oblasti kaj več pobrigale za zazidavo teh hiš!

SV. PETER SLOVENOV**Mali obmejni promet mjesca novembra**

Ljepi novembrov dnevi so parvabli dosti ljudi iz italijskega in jugoslovanskega ozemlja. Posebno dosti jih je paršlo u Cedad, kar je bio senjen Sv. Martina. Usega skupaj je bluo u novembru 16.891 prehod.

Skuoz blok u Štupci je prešlo mejo s propustnico 2.574 italijskih in 5.241 jugoslovanskih državljanov; z dvolastniškim dovoljenjem (tessera agricola) pa 48 iz italijske in 24 iz jugoslovanske strani; usega skupaj 7.887 prehod.

Skuoz blok u Učiji je bluo s propustnico 65 prehod iz italijske strani in 354 iz jugoslovanske; z dvolastniškim dovoljenjem pa 258 iz italijske strani; skupaj 676 prehod.

Skuoz Most na Nadiži (Ponte Vittorio) je prešlo mejo s propustnico 98 italijskih in 1616 jugoslovanskih državljanov; skupaj 1714 prehod.

Skuoz Solarje par Čeplatišči je prešlo mejo s propustnico 178 italijskih in 1018 jugoslovanskih državljanov; z dvolastniškim dovoljenjem pa 74 italijskih državljanov; skupaj 1210.

Skuoz Most Klinac je prešlo mejo s propustnico 222 italijskih in 328 jugoslovanskih državljanov; z dvolastniškim dovoljenjem pa 126 italijskih in 10 jugoslovanskih državljanov; skupaj 686 prehod.

Skuoz Mišček je prešlo mejo 174 italijskih in 294 jugoslovanskih državljanov; z dvolastniškim dovoljenjem 664 italijskih in 26 jugoslovanskih državljanov; skupaj 1158 prehod.

Skuoz Robedisje je prešlo mejo 58 italijskih in 668 jugoslovanskih državljanov; z dvolastniškim dovoljenjem pa 12 italijskih in 1770 jugoslovanskih državljanov; skupaj 1508 prehod.

Troštamo se, da bo še več prehodu decembra mjesca, ker bo paršli ljudje kupovat za praznike.

OBMEJNI BLOKI ROBEDISJE AN KLINAC ZAPRTI

S 1. decembrom so začasno zaprli obmejne bloke u Robedisjeh in Klinacu. Skuoze te bloke so hodili venčpart dvolastniki. Odprti jih bojo spet na pomlad.

KADA VOZIJO AVTOBUSI?

»Kada odpeje avtobus« nimar uprašujejo po oštarijah an butjegah ljudje, ki čejo iti v Videm ali Cedad. U nobedni vasi ni nobedne table »fermata« an zatuši tisti, ki se vozijo parvikrat, ne vjedo kje se ustavi avtobus an ob kajteri uri. Prvi bluo, de bi postavili posoud, kjer se ustavlja, tabio an zraven še uro odhoda an prihoda.

U Nadiško dolino hodi nimar use puno juških ljudi an ti ne vjedo niti za oštarijo, de bi tam uprašali za urnik. Zatušo je nujno potrejno, de se tista rječ uredi an takuo ne bo korlo slišat partožbe potniku. Tušo ne bi koščalo dosti, če bi se ložli da-

kordo na primer kamum an avtobusna podjetja.

ANAGRAFSKO GIBANJE

Mjesca novembra je bluo u našem komunu takole anagrafsko gibanje:::

Rodila sta 2, umrla 2 an poročila 2. Dne 30 novembra je bluo stanujočih (residenti) 2915 ljudi, od teh je 2067 volivec an sicer 1021 mož an 1046 žensk.

ZGRADILI BOJO DVJE INA HIŠI

Pred dnevi je paršla u Speter komisija, ki jo je vodil Šindik, de so si ogledali teren, kjer bojo zgradil dvje INA hiši. Teren so gledali na večih krajih a narbuje višno bojo zbrali tistega sredi vasi »Na Brajdici.

Prožeti za gradnjo so že odobreni an tud fondi so na razpolago, zatušo se troštamo, de bojo u kratkem začel zidat.

U Spetu je zadnja ljeta velika kriza za stanovanja an zatušo so nove hiše zlo potrebne.

ZASLUŽEN POČITEK

Preteklo soboto je komun penzioniru babico Marijo Pellegrini poročena Pittioni, ki je opravljala 43 ljet babiško službo u Špeterskem komunu. Babica je povje-

dala, de je prisostvovala 2392 porodom an zatušo lahko računamo, de so tuš dvije generaciji, saj šteje Špeterski komun 2900 ljudi.

Želimo ji, de bi u miru preživjela med nami še dosti ljet.

U PETJAHU BOJO NARDILI ODTOCNE KANALE

Dougo so ljudje u Petjahu prosili, de bi jim komun napravu odtocne kanale, ker so zavoj zdravja zlo potrebni. Kadar lije daž teče gnoinica kar u potokih an zlo smardi po usej vasi.

Donas smo pa zvijedali, de bo ministerstvo za javna dela (Ministero Lavori Pubblici) postavil gor u Petjahu en djelevni centar, de bojo napeljali odtocne tube. Par tjem djelu bo okupan tri mjesce 10 djetelucu. Stroški bojo znašali 740.960 lir, 400.000 lir bo dau Komisariat za higijeno an zdravstvo, ostalo pa bo dau komun.

U AZLI SPET POKRADLI

Tatovi so si zopet zbrali Ažlo za svoje tatinske manovre. Na dvorišču Vincenca Prapotnika so pokradli več kosu perila, ki se je sušilo na vrvi, potle so uzeli pa še pet glav perutnine.

Iz Ažla so ti nepoklicani gostje šli še u Klenje, kjer so Olgji Koredič odnesli še 7 kokoši. Orožniki so uvedli sobit preiskavo, a po tatovih ni ne duha ne slaha.

TAJPANA**Anjele na če priti na vrsto Krnaha**

Končno so začeli tu našem komunu almankuj čekarati o problemih, ki to kovenita rišoliti u vasi Krnaha. U zadnjih desetih ljetih so več ali mankuj nardili kako djelo po usnih vashes našega komuna, le u Krnahu to se nje nič nardilo. Krnaha na je zarjes zapuščena vas an po varh tega no se muorejo judje še več maltrati kot drugej Ne samo, de je cesta, ki vodi iz Mosta v Krnahu, usa razrita, de je težko po njej uoziti, no njemajo nančaj cestne zvezze z bližnjo Viskoršo, kjer je farna cjerke, mesarija an večje butjehe. A, akor to se čuje, bojo u kratkem začeli djelati to cesto. Komun e že dau rječ u roke tehnikom, de bojo nardili prožete. Kot izgleda bojo odprli djevoljoni center za to djelo, tej ki so to nardili tu drugih vaseh. Kar na bo cesta nareata, se bo še za Krnahu več kuj kej kambjalo, ker bo u vas lahko vozu iz Viskorše autobus. O tem sanjajo Krnahnčenji že dosti ljet.

Pa še o dne druge reči to se čekaralo tele dni: u Krnahu no če narditi semetjerih. Na zadnjem konseju komunskega može te se o tjem dosti diskutiralo an kot se zdi, so bli usi dakordo. Te rjeva prava vergonja, de muorajo še donas nositi »barek« parvezane na štange, de morejo nosači hoditi dan za drugim po kozji poti, ki vodi iz Krnahu u Viskoršo, kjer u je semetjerih. Zatušo še to djelo te zařjes potrebno.

Anjele intant no kontinuajo s pogodovanjem. Ljetos so zasadili na pobočju Velikega Vrha že več mijarjev plantic smrjeke an buora. Tušo to će beti s timpon pravo bogastvo, ki bo moglo dati bočnim generacijam posibilitat, de bojo živjeli na domaćih tleh. Ce bi to djelo nardili že pred 50. ljeti, to bi tjebo beti par nas drugače. A na usako manjero ve muoremo rejči, ke to je bujšje pozno, koj maj.

KONTRIBUT ZA FARO TU BERNADIJU

Tej, ki te znano, ta na Bernadiju so začeli djelati dan faro, ki o če sarvijati za monument padlim tu ueri. Za realizaciju tega djela naš komun e dau dan kontribut 10.000 lir.

SMARTNA KOSA

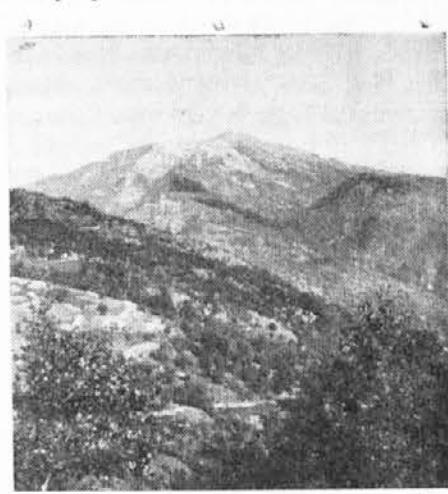
Zadnji čas ne smart pokosila kar štjeri ljudi tu našem komunu. Umarli so težjelé: Jak Sout (Pascolo Giacomo), star 80 ljet, iz Viskorše; Blaž Marchiol star 64 ljet iz Viskorše, Pavle Bera (Ričot), star 83 ljet, iz Tipane an Filipič Pavlina - Zetova, stara 60 ljet, iz Prosnida.

NOVO SKUOLO TU PLATISCAH

Prejšnji tjeđan e se riuniu naš konsej

ZAVAROVANJE KMETOV PROTI ONEMOGLOSTI IN STAROSTI

Rimski senat je odobril brez sprememb besedilo zakona, s katerim se uvaja zavarovanje kmetov proti onemoglosti in starosti. Ta zakon je minulega avgusta sprejet parlament. Takoj po njegovem objavi v »Službenem listu«, bo novi zakon uveljavljen. Gre za temeljni socialni zakon, ki bo prvič v Italiji priznal 6 milijonov kmetovalcev in kmečkih delavcev pravico do pokojnine. L. 1958, ko bo zakon končno uveljavljen, bo okoli 320.000 kmetovalcev prejelo pokojnine. V teknu prihodnjih let se bo število koristnikov povzpel na 800 tisoč. Pokojnine se bodo izplačevali iz prispevkov delodajalcev, kmetovalcev in kmečkih delavcev ter države. Izdatki bodo znašali v prvih desetih letih skupno 332 milijard lir. Država bo k temu prispevala povprečno 16 milijard lir na leto.

POGLED NA MATAJUR**REZIJA****SMRT NASEGA EMIGRANTA U NEMCIJU**

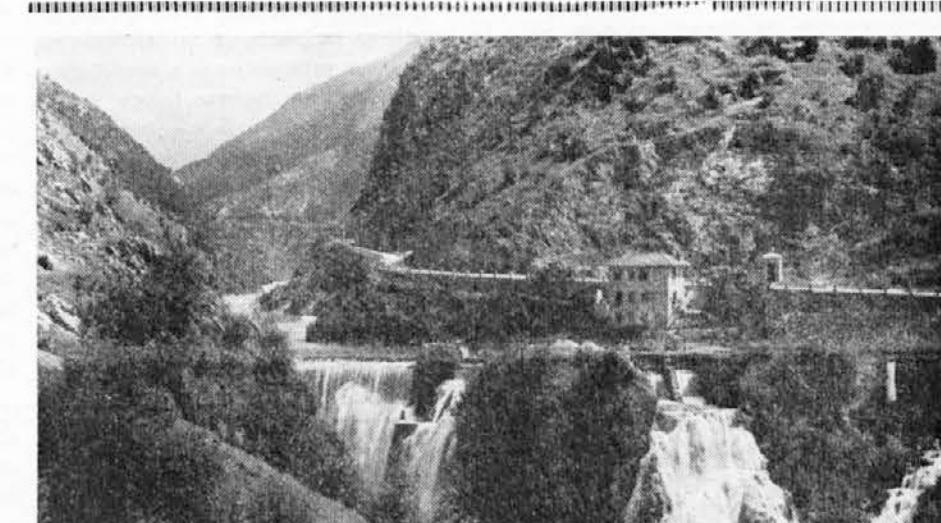
Italijanski konzul iz Kolonije je poslal na občino v Rezijo brzovjak, v kateri sporoča, da se je smrtno ponesrečil dne 10. decembra 28 letni Graziano Chinese iz Osojan.

Mladi mož je odšel na delo v Nemčijo letos aprila meseca in je bil zaposlen pri železnici kot delavec. Božične praznike je nameraval preživeti v Osojanah, a prehitela ga je smrt. Kako je prišlo do nesreče še ni znano. Družini ranjkega Graziana izrekamo naše sožalje!

CEDAD**NESRECA NE POČIVA**

Virginia Medved iz Sovodenj je padla an si zlomila desno roko u zapestju. Zdraviti se bo muorla mjesec dni.

Tarcisio Piccaro iz Tavorjane si je parnesreči zlo poškodovu roko. U špitalu so mu muorli odjezat parvi členek kazalca an sredincu desne roke.

TERSKA DOLINA: KRUOZA**Bonifikacija ne pomaga več**

O nimar večjem emigriranju iz obmejnih krajov Videmske province pišejo ne samo lokalni listi, temveč so se začeli že oglašati poslanci v parlamentu. Voda teče že v grlo in treba bo nekaj čim prej ukreniti, če država hoče, da ne »o Ene Slovenija. Karnija, Dolina Belje in Timlenta ostale prazne brez prehivalstva.«

V proračunski debati o ministrstvu za kmetijstvo in gozdove je govoril poslanec Biasutti ter priporočal, da bi norala dati vlasta takoj več finančnih sredstev za izvajanje zakona o hribovskih krajih in o pasivnih conah.

Da bo mlado sadno drevje rodilo hitrejše

Običajno prisilimo mlado sadno drevje k rodnosti z rezjo poganjkovo na rodni les. Pred kratkim pa so strokovnjaki nopravili poizkus za doseglo hitrejše rodnosti katerega postopek je naslednji:

Na drevesni kroni s 3 do 4 vejami voditeljicami in glavno voditeljico pripognemo vse poganjke, ki jih ne potrebujemo za očvrstitev in za večanje krone, nazvene krone in jih privežemo z vrvico k deblu tako, da bodo ležeče vodoravno ali usločeno lahko navzdot. Na pripognjenih poganjkih se bo kmalu pričelo razvijati cvetno popje in plodovi, če bomo drevescu tudi primerno in pravilno gnojili. Glavno voditeljico, stranske voditeljice in ostale nepripognjene veje režemo kakor običajno.

S pripogibanjem in privezovanjem enoletnih poganjkov v ravno ali nekoliko navzdol usločeno lego dosežemo pri vsakem sadnem drevescu hiter nastavek rodnega lesa. Te poganjke pustimo roditi, dokler krona ni pregosta. Sele potem jih po potrebi izrežemo.

Ne zavržite jajčnih lupin

Ne pozabite, da tudi jajčne lupine lahko zelo karistno uporabite, zato jih ne zavrzite.

Kokošim, posebno zaprtim in tudi nezaprtim v zimskih mesecih, ko ne morejo na pašo, dodajte h krmi zdobjljene jajčne lupine, da na ta način dobe dovolj kalcija, ki ga potrebujejo za ustvarjanje jajčne lupine. Paziti pa morate, da so lupine res zdobjljene in jih kokoši v hrani ne zapazijo, sicer bi jih sami navajali na to, da bi pojedale lastna znešena jajca.

S posušenimi in zdobjljanimi jajčnimi lupinami lahko lepo očistite stekleno posodo. V zelo umazane steklenice na primer streseste pest lupin, nalihte vanjo še vode in jo pustite čez noč, da se umazanja odmoči.

Pomešane s kisom in soljo so lupine izvrstno čistilno sredstvo za bakrene in medeninaste predmete.

Z jajčnimi lupinami tudi lahko pogojite sobnim cvetlicam, kar je nujno zlasti tedaj, če vsebuje prst v lončkih prema apna.

Znane so jajčne lupine tudi kot belilno sredstvo pri pranju belega perila. Zavežite jih v vrečico, ki jo potopite v kotel, v katerem kuhatate perilo.

Plesen na klobasah

Tudi manjše zaloge živil je treba shraniti tako, da se ne pokvarijo. To pravilo velja seveda tudi za klobase in ker se bo kmalu pričelo klanje prašičev, je prav, da veste, kako je treba ravnati s klobasami in salamami, da se jih obvaruje pred plesnijo.

Kadar opazite na zunanjosti kože na klobasi belo plesen, to še ne pomeni, da je pokvarjena klobasa tudi znötaj. Vendar pa morate tako plesen takoj odpraviti. V ta namen vzemite pest soli in ribajte klobaso toliko časa, da postane suha. Sol namreč uniči bakterije in klobasa se tako spet za nekaj časa ohrani. Napad plesni povzroči prevlačen zrak v shrambi. Če imate večjo zalogo klobas, jih je treba takoj prenesti v drug, bolj suh prostor, ali pa jih takoj uporabite.

FRANCE BEVK:

Pomen globokega zimskega oranja

Smisel zimskega oranja je znan. Kljub temu pa se pojavljajo mnenja, da se rodovitnost zemlje s tem agrotehničnim ukrepom zmanjšuje.

Rodovitnost zemlje zboljšujemo z raznovrstnim gnojenjem, ker ji s tem dovajamo rastlinsko hrano. O tem je vsak kmetovalec prepričan. Vsak kmetovalec tudije, da tudi zemlja sama vsebuje rastlinsko hrano in da ta postaja dostopna rastlinam, če zemlja razpadla ali če se presnavlja. Razpadanje in presnavljanje zemlje pospešujemo, če jo orjemo ali rahljamo, ker s tem omogočamo dostop zraku, ki je za presnavljanje nujno potreben. Zrak je namreč predpogoj za delo zemeljskih bakterij, ki imajo važno nalogu pri presnavljanju zemlje.

Toda značilnost in lastnosti obdelovalne zemlje so zelo različne. Različne zemlje tudi različno vežejo in oddajajo rastlinsko hrano. Srednje težka in težka zemlja jo boljše usvaja in teže oddaja, lahka peščena in humusna zemlja pa jo slabše veže in lažje oddaja. Hrano črpajo rastline v zodo, v kateri mora biti raztopljena. Zato je voda važna okolnost za rodovitnost zemlje. Zemlja je lahko rodovitna če pa ni vode, je iz produkcjskega vidika nekoristna, torej nerodovitna. Zato mora biti v zemlji vedno dovolj vode, da lahko rodovitnost zemlje pride do izraza.

V zemlji pa ne sme biti tudi preveč vode. Če se je zemlja tako napila vode, da se ta nahaja tudi med zemeljskimi zrcni in ne samo v njih, potem je to za zemljo slablo, ker trpi zaradi pomanjkanja zraka. V takem primeru namreč v zemlji zamre življenje in delovanje koristnih bakterij, presnavljanje zemlje pa popolnoma preneha. Posledica tega je zmanjšana rodovitnost zemlje posebno, če to stanje traja dalje časa in če medtem rastline porabijo vso razpoložljivo hrano. Škoda pa nastane v tem primeru tudi zaradi odplavljanja. Prevelika kolikina vode namreč pronica v notranjost, s seboj pa odnaša humus in v sebi raztopljen rastlinski hrano. V tem primeru govorimo o padcu rodovitnosti zemlje zaradi izpiranja. Vsekakor je treba skrbeti, da se zemlja nikdar toliko ne napije.

Vsekakor je važno, kdaj pride do najintenzivnejšega izpiranja. V ta čas štejemo obdobje, ko je presnavljanje v zemljji najživahnejše, rastline pa vse hrane sproti ne porabijo. To se dogaja v poletnem času, najpogosteje po žetvi. Dokler je namreč zemlja obrasla s posevkami, ti zadržujejo izpiranje. Brž ko pa teh ni več, torej na strnišču, so prilike za izpiranje najugodnejše. Zato je nujno potrebno slog zemlje, v katerem obstajajo drobni kanali, po katerih pronica vlaga v globino, spremeniti; ustvariti je treba večje praz-

nine, da lahko voda hitro odteče in ni časa, da bi topila rastlinsko hrano.

Globoko oranje pa ni priporočljivo za vsako zemljo. Peščene, prodnate in humusne zemlje nimajo zbitega sloga zato pa večje praznine med grudicami. Te zadoščajo propustnosti zemlje, če ne celo preveč. Takšne zemlje tudi nimajo sposobnosti vezanja rastlinske hrane, zato jo voda razaplja hitreje in v večjih količinah, kakor pa v težji zemlji. V takšnih zemljah je torej ustvarjanje večjih

praznin med grudicami škodljivo. Če leži pod plastjo močno propustne ornice sloje teže zemlje, odlaga voda spravo hrano v njej. Z globokim oranjem to hrano spet spravimo na površje, kjer jo prepredejo rastlinske korenine in tako zmanjšujejo škodo, ki je postala zaradi izpiranja. S pravilnim plodoredom izkoristiščamo to hrano tudi v večjih globinah, ker nekatere rastline poganjajo korenine globlje kakor druge.

Ce si je kmetovalec na jasnem glede izpiranja, bo tudi poznal razdelitev padavinske vode. Tedaj tudi ve, zakaj je priporočljivo zimsko oranje.

ZA NAŠE gospodinje

Krompir - dobro nadomestilo za zelenjavo

Prav gotovo igra krompir pri naši prehrani zelo pomembno vlogo in si skoraj ne moremo zamisliti, kako bi izhajali brez njega. Posebno pomemben je za tiste, ki si morajo vso prehrano iz dneva v dan kupovati. Krompir je poleg tega, da je zelo pomemben, tudi razmeroma poceni in si ga lahko kupi vsakdo. Njegova hrnilna vrednost pa doslej še ni popolnoma raziskana. Šele pred kratkim je opozoril dunajski biokemik Marchetan gospodinje, naj uporabljajo svež krompir kar namesto zelenjave, ki je letos povsod zelo draga in si je ne more vsaka gospodinja v dovoljni meri kupiti. Marchetan je pri svojih raziskavah ugotovil, da vsebuje 1 kg krompirja do 38 miligramov vitamina C, ki ga je na primer v solati le 8 do 18, v kumarah pa 3 do 9 miligramov na kilogram. Krompir vsebuje torej znatno več vitamina C, ki se pri kuhanju ne izgubi.

Razen vitaminov vsebuje krompir tudi precej rudinskih soli, in sicer kalij in kalcij. Ce vemo, da ima kilogram krompirja le 900 kalorij, je jasno, da ga lahko je vsakdo, kdo želi shujšati ali kdo se ne mara zrediti. Redi se le tisti, ki je zraven krompirja še svinjsko pečenko. V ZDA so napravili zanimiv poizkus s stokaznjenci, ki so se za to prostovoljno javili, da bodo leto dni jedli samo krompir. Rezultati so pokazali, da so ljudje popolnoma zdravi, sposobni za delo in da nimajo motenj v prebavilih.

Največ vitamina C se ohrani v krompirju pri kuhanju z olupki, največ vitamina C pa se uniči, če krompir zmečkamo. Pol litra mleka ali jogurta, krompirja po želji in kos črnega kruha je najbolj zdrava prehrana za poletni čas, tako namreč ugotovila vsevitina C, ki se pri kuhanju ne izgubi.

Največ vitamina C se ohrani v krompirju pri kuhanju z olupki, največ vitamina C pa se uniči, če krompir zmečkamo. Pol litra mleka ali jogurta, krompirja po želji in kos črnega kruha je najbolj zdrava prehrana za poletni čas, tako namreč ugotovila vsevitina C, ki se pri kuhanju ne izgubi.

Največ vitamina C se ohrani v krompirju pri kuhanju z olupki, največ vitamina C pa se uniči, če krompir zmečkamo. Pol litra mleka ali jogurta, krompirja po želji in kos črnega kruha je najbolj zdrava prehrana za poletni čas, tako namreč ugotovila vsevitina C, ki se pri kuhanju ne izgubi.

Vse to nam pove, da so otroci bolj občutljivi za mraz in da se prehlade mnogo laže, kakor večji otroci ali odrasli ljudje. Vendar pa ni vzrok zimskih obolenj samo mraz. Za nahod, vnetje grla ali pljuč in za gripe je potrebno, da pridejo v organizem klice, ki povzročijo bolezni. Prehlad zmanjša otrokovo odpornost proti vplivu škodljivih klicev, zato hitreje in hujše oboli, pa tudi brez prehlada, če pridejo v njegov organizem klice. Dejstvo je, da

ček se z drgetanjem ne more segreti. Majhni otročiči nimajo debele plasti mastnega podkožnega tkiva, da bi jih varovala mraza. Vsi otroci pa za mraz niso enako občutljivi. K prehladi so nagnjeni zlasti nedonošenki, umetno hranjeni otroci in otroci, ki so nedavno preboleli hudo bolezni.

Vse to nam pove, da so otroci bolj občutljivi za mraz in da se prehlade mnogo laže, kakor večji otroci ali odrasli ljudje. Vendar pa ni vzrok zimskih obolenj samo mraz. Za nahod, vnetje grla ali pljuč in za gripe je potrebno, da pridejo v organizem klice, ki povzročijo bolezni. Prehlad zmanjša otrokovo odpornost proti vplivu škodljivih klicev, zato hitreje in hujše oboli, pa tudi brez prehlada, če pridejo v njegov organizem klice. Dejstvo je, da

ček se z drgetanjem ne more segreti. Majhni otročiči nimajo debele plasti mastnega podkožnega tkiva, da bi jih varovala mraza. Vsi otroci pa za mraz niso enako občutljivi. K prehladi so nagnjeni zlasti nedonošenki, umetno hranjeni otroci in otroci, ki so nedavno preboleli hudo bolezni.

Bilo je prijetno v tisti višini. Kadarkoli je gospod Martin prihajal v Krnico ali se vračal domov, se je ustavil na tem mestu. Vselej podnevi, ponoči še nikoli. Napeto se je oziral v nižavo, kakor da bi v tem hotel zagledati svojo rojstno vas. Ni je razločil, pretemno je bilo, slepila ga je svetilka. Videl jo je s svojimi duševnimi očmi. Ležala je kakor v velikem pršču, ki je leglo na pobočje Mije. Od treh strani so jo zapirali obronki, odprta je bila le proti vzhodu. Zemlja neroditna, siromašnejša kot drugod. Delila jo je struga hudournika, ki se je le ob velikem deževju napolnila z vodo. Tedaj so umazani valovi divje drli v nižavo in se stekali v Nadižo. Boren studenec za vasio je dajal vode le v jeseni in spomladi. Sredi vasi je stal globok vodnjak, nad njim kapelica s kamnitnim kipom svetega Roka. Ob ozkem klancu sedem hiš, med njimi njihova, Pirhova, s sivo streho. Zdalo se mu je, da jo kljub temi raz-

loči s te višine. Le streha je bila nova, a vs edrugo nespremenjeno, tako kot za njegovih otroških let. Pred njim je živo stalo vsako drevo, vsak grm, vsaka skalica. Duh po starini, po preprostosti, uboštvi in domačnosti. Hiša v eno nadstropje z lesenim mostovčem, ki je počrenil, na stasitost in ponos, temveč morate upoštevati tudi njegove lastnosti. Ce bo petelin sin dobre jajčarice in dobrega petelina, potem bo verjetno dober. Zato je potrebna tudi pri petelinovem očetu.

Gospodarstveniki pravijo, da znesajo kokoši v Italiji približno 80 jajc na leto, kar je zelo malo. Perutninari so si postavili za nalogu, da bi zvišali to letno proizvodnjo za polovico, torej na 120 jajc letno. Ta cilj ni previsoko postavljen, saj znesajo kokoši tudi 180 in celo 200 jajc letno. Italijanski perutninari pravijo, da se bo ta cilj dosegel edino s selekcijo petelinov.

Kljub prehladi ne bo zbolel za zimskimi boleznimi, če klice ne bodo prišle v njegov organizem.

Zato je treba otročiče zavarovati pred naležljivimi klicami. Po otroški služnici v nosu in griu jih raztresajo ljudje, ki krihajo, ne da bi pri tem dali robec pred usta, pa tudi za gripo oboleli. Z gorom, kašljanjem in kihanjem izločajo ljudje iz ustne in nosne sluznice mnogo naležljivih klic, ki povzročajo bolezen pri otroku. Vedeti moramo, da so med prehladom in nahodom tudi zdravi ljudje odporni in da ne oboli, pač pa njihove klice lahko okužijo nežen otroški organizem. Tudi vremenske spremembe v zraku in na tleh povzročajo povečanje naležljive moči klic. Otroka moramo torej obvarovati dolge prehlade, še bolj naležljivih klic. Ce mati kriha od nahoda, naj si na primer med dejaniem zakrije nos in usta, prav tako naj ravna pri drugih opravkih pri malem otročku, ker s tem zmanjša možnost okužbe.

Pri otročičkih zlasti dojenčkih, velja nahod že za hujšo bolezen. Nikoli ne vemo, kakšen bo njegov konec. Spričo posebne sestave otrokovega nosu in grla ter njegove zmanjšane odpornosti proti naležljivim klicam se lahko nahod kaj hitro razvije v pljučnico. Pravčasno zdravljene nahoda je v tem primeru najprimernejše in nujno potrebno, ako se hočemo izogniti težjim posledicam.

Tudi pri petelinah je potrebna odbira

Potreben je dober petelin, da bodo kokoši znesle obilo jaje. V naravi je pač tako, da ima zarod lastnosti svojih staršev, in sicer obeh staršev, matere in očeta. Včasih je na zunaj vidno več lastnosti podedenih po materi, drugič po očetu. A v zarodu so lastnosti obeh, lahko pa se zgodi, da na zunaj prevladujejo lastnosti enega izmed staršev, a v tem primeru so lastnosti drugega skrite in se lahko pozneje pokažejo, ali tudi ne, a prisotne so.

Bik ne daje mleka in tudi petelin ne nosi jaje, a kljub temu nosi bik v sebi lastnost večje ali manjše mlečnosti, petelin pa lastnost pičlega ali obilnega nejenja jaje. Ce lastnosti se potem podedujo. Ce se lastnosti očeta in matere ujemajo, da so si podobne, potem je računati, da bo imel zarod dotedne lastnosti v večji meri.

Torej zavisi tudi od petelina, bodo li jajice dobre jajčarice ali ne. Zato pa ne smete pri petelinah gledati samo na zunanjo obliko, na stasitost in ponos, temveč morate upoštevati tudi njegove lastnosti. Ce bo petelin sin dobre jajčarice in dobrega petelina, potem bo verjetno dober. Zato je potrebna tudi pri petelinovem očetu.

Gospodarstveniki pravijo, da znesajo kokoši v Italiji približno 80 jajc na leto, kar je zelo malo. Perutninari so si postavili za nalogu, da bi zvišali to letno proizvodnjo za polovico, torej na 120 jajc letno. Ta cilj ni previsoko postavljen, saj znesajo kokoši tudi 180 in celo 200 jajc letno. Italijanski perutninari pravijo, da se bo ta cilj dosegel edino s selekcijo petelinov.

Odgovorni urednik: *Tedoldi Vojmir*
Tiskarna L. Lucchesi - Gorica

let. Oče mu je bil nekoliko tuj; molčed, vase zaprt človek, ki se ni rad odklepal niti svoji ženi, kaj šele otrokom. O da, mati je bila sinu vsa bližja po duši in po srcu.

Nanjo je zmeraj mislil s sladkostjo, a obenem s trpkim bolečino, ki mu je poročila vdvi. Stara, zelo starica, kmalu ji bo devetdeset let; lasje so ji beli kot sneg. Videval jo je pogosto, prej vsak dan od jutra do večera, ni se zavedel, kdaj se je postarala. Podoba njene mladosti se mu je ne

zanaše mlade bralce

Novoletna smrečica

Sredi hoste so rasle tri smrečice, sestriče. Vse tri so isto leto prikalile iz semena stare smreke, ki so jo kmalu potem posekali. Takrat, ko so prikalile, so bile podobne druga drugi. Zvedavo so se ozirale okrog sebe in se priklanjale še najmanjšemu vetrku kar do tal.

»Tri majčene smrečice smo« so prepevale. »In zrasle bomo v velika drevesa!«

»Nič se ne ve! Nič se ne ve!« so pihali vetri in smrečicam nagajali.

Tako so pele vse prvo in drugo leto in bila druga drugi na las podobne. Tretje leto pa se je srednja smrečica pognaла kvišku in začela peti po svoje: »Jaz bom največja med nami! Jaz bom največja med nami!«

Druga smrečica se je pognaла za prvo in tudi zapela: »Ce hočem, te prehitim! Ce hočem, te prehitim!«

In tako je ostala samo še ena smrečica, ki se ni mogla pognati za njima, ker sta ji vzeli ves prostor in vse sonce. »Majčena smrečica sem! Majčena smrečica sem!« je prepevala in sestrici sta se zaničljivo odvrnili od nje.

Prijetela je ptičica in sedla na srednjo smrečico. »Počivala bom! Počivala bom!« je ščebetala.

»Na meni že ne! Na meni že ne! je zaklicala smrečica. »Rastem v jambor in se mi mudi! Mudi!«

Pa je ptička sedla na drugo. A tudi ta je klicala. »Ne sedaj na me! Ne sedaj na me! Postajam mlaj, do neba visok! Hitim navzgor! Navzgor!«

»Pa sedi na me! pa sedi na me!« je zaklicala mala smrečica. Nič ne hitim. Ne jambor ne bom nikoli, ne mlaj. Čisto majhna smrečica bom.«

Pa je prihitala srnica. Zaklicala je se strama, ki sta hiteli navzgor: »Nagnita veje in skriva me!«

»Midve že ne! Midva že ne!« sta klicali zestre. Najnim vejam se mudi kvišku!«

»Pod mene se skrij! Pod mene se skrij!« je zaklicala najmanjša smrečica. Pa je široko razprostrala veje in srnico skrila.

Bila je zima in sneg vse okrog. V gozd so prišli otroci.

»Kakšna lepa, košata smrečica je tu!« so zaklicali. »To pridemo iskat ob Novem letu!«

»Novoletna smrečica bom! Novoletna smrečica bom!« je začela prepevati mala smrečica. In je prepevala vse dotej, dokler je niso prišli posekat. Nato so jo odnesli v šolo in jo čez in čez ovili v zlate in srebrne nitke. Prižgali so lučke na njej in iskreče rakete. Nato pa so se prijeli za roke in zaplesali okoli nje. In mala smrečica je bila tako srečna, da je kar trepetala.

Oni dve smrek pa nista postali jambor, ne mlaj. Veter je vlekel na vso moč čez-

nji. »Cež jambore in mlaje viharji bučimo! Viharji bučimo!« je pel in nekoč jima je polomil vrhova. In tako nista postali nič drugega kot tale papir, ki vam nanj pišem pravljico o Novoletni smrečici.

Iz malega raste veliko

Pobirali so darove za pogorelce. Prišli so do lepo urejene hiše. Na dvorišču so slišali, kako se gospodar pravkar jezi na domače, češ da niso dobro pospravili blaga in da leži povsod razmetano, da trošijo seno in da ne varujejo vsakega koščka.

»Ta je pa siten in skop,« so menili nabiralci. »Tu ne bomo kaj prida dobili.«

Zelo so se začudili, ko jih je gospodar prijazno sprejel, pazljivo poslušal njihovo prošnjo in jim takoj prinesel večjo vsoto denarja.

»Mislimi smo, da ne bo nič,« so mu rekli, »ker smo slišali, kako se jezite zaradi malenkosti na dvorišču.«

»Iz malenkosti rastejo velike stvari,« je razložil gospodar. »Ce ne bi varoval drobtinice, bi vam danes ne mogel dati tega denarja.«

ANTON ASKERC:

Božična pesem siromakova

V palači sveti nisi rojen bil,
zaplakal prvič si v pastirski koči;
in v zlato zibel položila ni
te mati tvoja revna v hladni noči.

Od Betlehema je trpljenja pot
do Golgate se vila tvoja kruta,
uboštva, borbe, mučeništva pot
z bodečim trnjem, kamenjem posuta.

Bil siromak si žive svoje dni!
Tovariš naš zato si na vse čase...
A, ki žive od žuljev naših rok,
imeli bi te radi vsega zase.

Imeli radi bi, da ti verigo,
v katero vklepajo nas siromake,
bi blagoslavljal jim, pomagal jim
goniti nas na truda polne tlake...
Ne! Ti si naš — mi bratje tvoji vsi!
kar nas zatirancev po svetu tava,
kar sužnjev nas brezpravnih nosi svet,
kar hira nas in strada in zmrzava.

Le kdor občutil sam je kdaj gorje,
trpin mu, brat njegov, v srce se smili;
in v kočah, ne v palačah še vsekdar
človekoljubi so se porodili.

NEMIRNE KAPLJICE

Pod nebom so plavale drobne, drobne kapljice. Pa so se tega naveličale in ena izmed njih je rekla: »Spustimo se na zemljo, da bomo videle, kako je tam!« Prijele so se za roke, se združile in pada na zemljo. Tam so obstale nekaj časa na tleh, da bi se oddahnile od dolge poti. Potem so hotele dalje. Zarile so se v pesčeno zemljo in potovale med kamenjem in peskom. A niso bile več same. Cedalje več takih radovednic se jim je pridruževalo. Nazadnje jih je bilo že toliko, da je kar šumelo, ko so se pogovarjale. Nekaj doma pa so kapljice privrele sredi gozdna na dan.

»Tu je lepše kakor pod zemljo!« so zaklicale. »Pojdimo naprej!«

Pognale so se po strugi navzdol. Kmalu so se jim pridružile druge kapljice z bližnjega hriba.

»Kdo pa ste ve?« so vprašale prve.

»Pravijo, da smo studenček, ker nas ni mnogo!« so odgovorile.

»Potem smo tudi me studenček. Saj nas ni več ko vas! Pojdimo skupaj dalje!«

Studenčka sta se združila in skupaj dvajala navzdol, skakala čez kamenje, se ginala mimo trav in grmov ter bila dobre volje.

Pridrvela sta v dolino. Tam jima je stavila pot vesela družba drugih kapljic, ki pa jih je bilo mnogo več.

»Kdo ste?« so vprašale studenčne kapljice.

»Potok! Kar z nami, nas bo več!«

Res jih je bilo več, ko so se združile. Tekle so po dolini, se vile mimo polj in

Baščan
ZA DOBRO VOLJO

Zdravniška

Zdravnik preiskuje kmeta, ki se noče življensko zavarovati, in ga vpraša, ali se mu je že kdaj pripetila kakšna resna nezgoda.

»Nikoli.«

»Ali se še res niste nikoli ponesrečili?« ponovi zdravnik začuden.

»Ne morem reči, da se bi. Samo spomladi, ko sem nekoč šel na pašnik, me je bik vrgel čez ograjo.«

»In to za vas ni nezgoda?« vztraja zdravnik.

»Kaj še!« odvrne kmet. Prepričan sem, da tega presneti bik ni storil namenoma.«

Zanimivosti kitajske pisave

Za slabo poučenega Evropejca se zdijo dokaj čudni znaki kitajske pisave, nekaj tajinstvenega, morda celo nemogočega. Toda vse drugo pomenijo ti znaki za dobrega poznavalca vzhodnih jezikov, ki vam bo takoj razložil, da so taki znaki pravzaprav v zelo elementarni obliki. Najprej je treba omeniti, da v tej pisavi ne smemo videti zlogov ali črk, kajti kitajska pisava je naslonjena edinole na ideografski sistem, se pravi, vsako izraženo misel pišejo s posebnim znakom, ne glede, kako ta zveni v resnici, v pogovoru, pa bodisi da je izražena misel, predmet ali kaj abstraktnega.

Omenimo naj še, da ima kitajska pisava po novi reformi, ki so jo uvedli v LR Kitajski, 217 osnovnih znakov, medtem ko jih je bilo prej več tisoč. Iz teh osnovnih znakov potem izvedejo vse druge bolj komplikirane. Nekateri so mnenja, da predstavljajo ti znaki tisto osnovno govorico, ki jo je imel človek v prvih obdobjih svojega razvoja. Poznavalcu teh osnovnih znakov ne bo težko prebrati dru-

gih bolj komplikiranih izrazov, ker mu je osnova znana. Tako imajo vse rastline za osnovno znaka »trava« ali pa kovine znak »železoz itd. Iz tega sledi, da je vsaka beseda sestavljena iz dveh poševnih črtic, kar naj bi predstavljalo človeka v holi, medtem če bi temu dodali še lok, bi to pomenilo besedo »jaz«, kar je izraz osebnosti. Če bi napisali križ z dvema vejama na osnovi, bi to pomenilo drevo, več istih znakov skupaj pa gozd.

Isto bi lahko rekli za japonsko pisavo, kajti v bistvu se ne razlikuje od kitajske. Japonec in Kitajec se v pisavi vedno razumeta, medtem ko je med njima velika razlika v govoru. Pri tem naj še omenimo da je v sami Kitajski več stotin jezikov in narečij sporazumevanje med Kitajci iz različnih pokrajin je prav v pisavi, ker vse uporabljajo iste ideografske znake.

Nedvomno je kitajska pisava zelo slikovita. Pri branju knjige, bodisi da bere poezijo ali prozo, ima bralec pred sabo sliko predmeta ali pojma.

občutkov. Da, res, z leti se tu nič ni spremenilo; še predmeti, kakor da se niso postarali. Ista postelja kot nekdaj, ista mizica, klop in stenska omarica. In na stenah iste očrnelne podobe s strmečimi očmi svetnikov. In duh po starini, črvojedini in plesnobi. In še po nečem drugem, skrivnostnem, kar ga je spominjalo na polja, na senožeti, na gozdove in na živino, na vzdihne in na molitve, na telesni in duhovni obraz tistih ljudi in tiste zemlje. Ko je bil še dijak, je vsake počitnice prebil med temi stezicami.

Bolniška postelja je stala v kotu poleg stenske omarice. Na mizi so stale stekleničice, kozarice vode in prazna skodelica. In odprta mašna knjiga z velikimi črkvami, na njej so ležali naočniki. Kazno je bilo, da se bolnica še vedno muči z brajenjem. Bleda in izsušena je ležala pod одajo, obraz ji je bil zgubana kepa starosti. Le sive oči, ki so mezikale izpod čela so bile še zmeraj polne ognja.

Zagledala je sina in ni mogla prikriti začudena in strahu.

»Martinac! Ob tej uri? Ali je kaj hu-dega?«

Martinac! Tako ga je klicala, ko je bil še otrok. In še pozneje. Kadar je stal pred njo, je bil res kljub svojim sivim lasem še ves otrok... Ah, ne, saj nič ni! Kaj naj bi bilo? Opravek je imel v bliž-

ni, pa je stopil k nji. Zakaj bi takoj mislila samo na hudo? Posilil je nasmeh in z dolgimi koraki stopil do postelje; stisnil ji je suhe, žilnatne roke, ki so ji kot mrteve ležale na odelji.

»Ne vznemirjajte!«

»Saj se ne,« je rekla. »Res ne!«

Njen nasmeh je bil truden, a lep, svetel, iz dna duše. Vznemirjenja tudi s tem nasmehom ni mogla skruti. Šele prejšnji dan je bil pri nji. A moralno se je zgooditi nekaj posebnega, da jo obiskuje na soboto, v noči. Oči so ga nemo vpraševali; ni je mogel varati.

Sedel je k postelji.

»Ali vam je slabše?«

»Ne, ne! kdo je to rekel? Prav tako sem, kot sem bila. Kdo ti je to rekel?«

Ne, saj mu tega nihče ni rekel, lahko mu verjame. Le tako se mu je zdelo... Z bistrom očesom je bil opazil, da je mati nenavadna. Ne le zaradi strahu in začudenja nad menjegovim neprizgodovanjem. Ni govorila čiste resnice, ko je rekla, da je taka kot ponavadi. Kazno je bilo, da ji nekaj razburja dušo in se ji nemir izraža še v izsušenih rokah...«

Molčala sta in se gledala. Kolikrat sta se tako močno gledala v oči in se tiko smehljala! To ni bilo nič izrednega. Pogost sta bila tudi vznemirjena, ne da bi dolobila vedela zakaj. Občutki so se jima pre-

ivali med seboj kakor barve na večernem nebu. Življenje je bilo spletlo med njima na tisoče vidnih in nevidnih vezi. Težko bi bilo reči, kateri izmed njiju je bolj navezan na drugega. Cedermac je mati potezala moško hrepnenje po ženski negi in ljubezni. Tudi ona je doživelva marsikatero razočaranje v življenu, šele ob njem se ji je do konca usteilo srce. Sto vezi jo je priklepalo na dom, a se ji je po moževi smrti zazdela domača hiša strašno pusta in prazna. Ko se je oženil starejši sin, Bepac, je bila odveč, vodstvo gospodinjstva ji je zdrknilo iz rok, a nji je bila skrb življenska potreba. Tedaj se je s sedemletno Katino zatekla k sinu. To je bilo že zdavnaj že več kot trideset let od tega. V letih, ki so sledila, sta se do dna spoznala; pogosto sta isto mislila, isto čutila. Kadarkoli so ga mučili dvomi, jo je vprašal za svet. Zajemala je iz globokih življenskih izkušenj, zmeraj je našla pravo pot.

Poslednja leta je bila hudo oslabela; le s težavo se je vlačila okrog, a svoje oslabljenosti ni hotela priznati. Pred letom je bila nenadoma legla in začela siliti od hiše. Upiral se je: pri njem naj ostane, s Katino ji bosta stregla, saj bi bilo smotno — a se ni hotela vdati. Nikoli ni izrekla kake nepretehtane besede, ni poznala vrnitve. Morda je slutila, da bo dol-

go ležala in mu ni hotela biti v napotju. Natihem se ji je vsa leta tožilo po domu, v katerem je preživel svoje najlepše in najbridejše ure. Doma je imela izgovoren kót; vsa leta ga ni uživala, zdaj bo tam umrla. Pri njem ostane Katina, revica, nekam čudaška in nepreračunljiva — kam naj se sicer dene? Vzgolija jo je za naslednico, zato se njegovo življenje po materinem odhodu na zunaj nič ni spremeno. Vendar je bolnica še v postelji ležje noč in dan skrbela: »Ali ti Katina v redu postreže? Saj me ne pogrešaš prehudo?« Da, da, vse je v redu, nič naj je ne spremlja. In vendar ni bilo tako kot nekdaj. Tega ni mogel povedati, to je samo čutil.

Katina se je trudila, da bi prevzela tudi materino skrb. Kako nebogljeno, smešno, brezplodno je bilo njeno prizadevanje! Noči, v katerih ni mogel spati; rad bi bil stopil v materino sobo in ji razdelil svojo glodajočo misel. Saj mu ni vedela vselej pomagati, a ga je vsaj razumela. Kakor kruha je potreboval duševne vezi s kakim človekom. Obiskoval jo je, da sta drug drugemu potožila in se razgovorila. Prihajal bi bil še pogosteje, a se je mati odločno uprla. »Nisi več mlad, da bi vsak dan letal po strminah...« Da, govor

Vesele božične praznike in uspeha
polno novo leto

1958

želijo:

Kancelier Fortunač

TRGOVINA Z LESOM IN SENOM

SUBID

Zadružna mlekarna

BREZJE

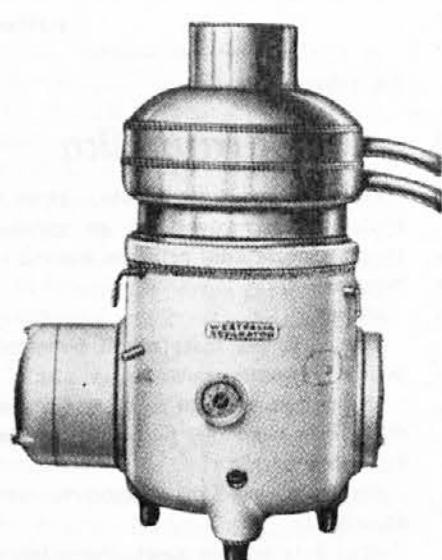
„PRI ZAJCU“^{aa}

Gostilna in trgovina jestvin

DREKA

ELEKTROINSTALACIJE
A. TEDOLDI

VIDEM - Telef. 43-86

G. Pecoraro
SCREMATRICI

UDINE - Tel. 6858

MARINIČ IN DREŠČAK

MLIN

GRMEK

Korneljo Peter
AVTOPREVOZNIK

SV. PETER SLOVENOV

A. BATOJA
TRGOVINA JESTVIN IN GOSTILNA

TER

Sfiligoj Milan
URAR IN ZLATAR

Via Aquileia

VIDEM

ZADRUŽNA GOSTILNA

„RAMANDOLO“

RAMANDOL (Neme)

Marinič Pio
GOSTILNA
DOLENJE BRDO (GRMEK)

Ivan Feletič
GOSTILNA

CEDAD

Jožef Dreosti

Gostilna in prenočišče

TOPOLOVO

CALDAIE A VAPORE SEMIFISSE
ATTREZZATURE PER LATTERIE

Officina

ERCOLE MARTINI

TVRDKA
G. BLASUTTO

LESNA INDUSTRIJA, ŽAGA, TOVARNA STOLOV
IN ZA EVAPORACIJO LESA

Gorica - SV. IVAN OB NADIZI

Bonini Jožef
GOSTILNA

LJESA PRI HLODIČU

FRANC KRIVEC
FOTO ATELJE

Via Vitt. Veneto, 2 VIDEM

UDINE

Via Cisis - Tel. 2335

Konzorcij
Terskega vodovoda

TER

Kancelier Humbert
GOSTILNA PRI ŠTIRIH VETROVIH

KANCELIERI PRI SUBIDU

NIKOLAVČIČ
GOSTILNA

DOLENJI TRBIŽ

SUKO ALOJZ
TRGOVINA IN GOSTILNA

PORČINJ

Cormons Ivan
PEKARNA

PLATISČE